

ESITEE

Tire te, ta ka Yuuba yă be ba yoru dimə Babiloniə. Babilonigibu ka ben wirugii turo Hamani ba kookari kua ba kasu bu bu go. Saa ye səə, Yuuban bii wəndia goo wi ba mə Esitee, wi u kua Babilonin sunən kurə, u bu wəra.

Tire te səə, Gusunən yīsiru sari mi. Adama ka mε, ta Gusunən dam səəsimə ka maa somi te u win təmbu kua.

Tire te, ta maa sun səəmə nge mε Yuuban təə baka te ba mə Purimu ta ka torua.

Tire ten kpunaa

1. Esitee u sina bokon kurə Fasiti kəsire kua, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Hamani u murafitiru mə bu ka Yuuba go, wiru 3n di sere wiru 5.
3. Ba Hamani go, wiru 6n di sere wiru 7.
4. Yuuba ba ben yibereba kamia, wiru 8n di sere wiru 10.

Sina boko u təmbu dim soka

¹ Gari yini yi koorawa sina boko wi ba mə Asuresin waati səə. U bandu diiwə tem mε ba mə Endiə n ka girari Etiopis. Tem mε kpuro mu sāawa beri wunaa teeru ka nəəba yiru. ²⁻³ Win bandun wəə itase səə, səə teeru u səə win sina gəna səə ben wuu maroə ge ba mə Susi. Yera u win sina asakpəbu təə baka dim soka ka win səm kowobu ka Mediba ka Peesin tabu sinambu ka sere beri yi kpuron wirugibu. Be kpurowa ba mənna mi. ⁴ Ma u win dukia ye ya win yiiko ka win bandun kpāaru səəsimə yara u tən be səəsi. U ye kuawa n

ka kua suru nœøba tia. ⁵ Yen biru, u tœmbu kpuro be ba menne Susi mi, tœø baka dim soka, gobigibu ka sœarobu. Ma ba tœø baka te di sere sœø nœøba yiru sina kpaarun yaaraø. ⁶ Ma ba beku dœmginu sore sore taabu sii ganduginu sœø ka wœë wunœmgii yi ba gbinisi gbereba sœø be ba kua ka kpee gobiginu. Ma ba kita wuraginu ka sii geesuginu yi yi mi. Ma ba dii ten tem sœma kua ka kpee gobiginu, gam kpee swœanu, gam kpee kpikinu, gam kpee sœø tirosu, gam maa kpee wœkunu. ⁷ Tœø baka ten tam nœri yi sœawa nœri bwese bweseka yi ba kua ka wura. Ma tam mu sweene baama sina bokon nuku tian sœ. ⁸ Adama ba ñ goo tilasi kue u ka mu nœ. Domi sina boko u win sœm kowobu sœøwa u nœë, bu baawure derio u ko nge me u kœ. ⁹ Saa ye sœø, sina bokon kurœ wi ba sokumœ Fasiti u maa tœn kurœbu tœø baka dim soka Asuresin sina kpaarun sœøwœ.

Sina boko

u win kurœ Fasiti yina

¹⁰ Sina bokon tœø bakarun sœø nœøba yiruse sœø, u wœa nuku dobu sœø, yèn sœø u tam nœra. Yera u win tiin sœm kowobu nœøba yiru beni soka, Mœhumani ka Bisita ka Haabona ka Bigita ka Abagata ka Setaa ka Kaakasi. ¹¹ Ma u bu gœra bu da bu win kurœ Fasiti sokuma kpa u na u n win sina yœnu doke. Domi u kœ win sina asakpœbu ka sere tœn be ba wœa mi kpuro bu wa ma win kurœ u sœa kurœ burœ. Ka geema kurœ wi, kurœ burœn tœiwa. ¹² Yera tœn be, ba da ba kurœ wi deema. Ma ba nœn sœøwa ma sina boko u nœn soku. Adama u yina u na. Ye sina boko u nœa me, yera win mœru ya seewa. ¹³ Ma u win bwisi kœbu bikia nge me n weene u kurœ wi kua.

Domi bera ba ra win gari kpuro wunane yèn sɔ̄ ba tem men woodaba yē. ¹⁴ Be sɔ̄o, be u ra ka wesiane kiri kiri ben yīsa wee, Kaasena ka Setaa ka Adimata ka Taasisi ka Meresi ka Maasena ka Memukani. Ba sāawa mi sina bibu nɔ̄oba yiru, Peesi ka Medin tem sɔ̄o. Bera sina boko u maa naane sāa. Beya ba wāa win bandun aye bakanu sɔ̄o ni nu kpuro kere. ¹⁵ Yera u bu sō̄owa u nee, wee na gora bu nən kurɔ Fasiti sokuma. Adama u yina u na. Seeyasia birà wooda ya yi su nùn ko.

¹⁶ Ma Memukani u sina boko ka win bwisi kēo be wisá u nee, wunen kurɔ Fasiti wi, u tora n kpā. N ñ mɔ wuné sina boko tōnawa u torari. Ka maa wirugibun tiiwa u torari ka sere maa tem men tōn durəbu kpuro. ¹⁷ Domi tōn kurəbu kpuro bà n nua ye Fasiti u kua, ba koo sewa bu ben durəbu gem. Ba ñ maa bu mem nɔ̄owammé. Kpa bu ka tii yina bu nee, ye sina boko u raa win kurɔ Fasiti sokusia u na ro? ¹⁸ Meyá maa bese wirugibu, besen kurəbu ba koo nɔ̄ ye sina bokon kurɔ u kua. Kpa bu se bu sun gari wisi ka gendu. Kpa gen te, tu besen məru seeya. ¹⁹ N n mən na, sina boko, ñ n wuran na, a de bu wooda yara ye ya Fasiti yinarimo u maa na wunen wuswaa kpa a kurɔ goo kɔ̄sire ko wi u nùn kere. Wooda ye, ya ko n wāawa bese Peesiba ka Mediban woodaba sɔ̄o ye ba ñ kpē bu go. ²⁰ Sanam me ba koo wooda ye nɔ̄ wunen tem bakam me kpuro sɔ̄o, tōn kurɔ baawure u koo win durɔ mem nɔ̄owawa, baa ñ n məren na durɔ wi, u sāa.

²¹ Ma gari yi, yi sina boko ka win tem wirugibu dore. Ma u ka yi səmburu kua. ²² U dera ba tirenu mərisia win tem beri berika kpuro sɔ̄o. Ba tire ni youuwa ka baawuren barum me ba gerumə win

tem səo. Wee ye tire ni, nu gerumə. Nu nεε, n weene tən durə wi u kurə sue kpuro u n sāa win yεnu yεro kpa ba n da win barum gere yεnu ge səo.

Esitee u kua sina bokon kurə

2

¹ Amen biru, Asuresin məru ya sure. Ma u bwiseika ye Fasiti u kua ka wooda ye ba yi win səo. ² Yera sina bokon tiin səm kowobu ba nùn səəwa ba nεε, sina boko, a de bu wəndia be ba n durə yε kasu kpa ba n sāa kurə burabun tii. ³ Yen səo, a təmbu gəsio wunen tem beri berika kpuro səo bu wəndia kurə burabu kasuma be ba n duro yε. Kpa bu ka bu na Susiə wunen kurəbun wāa yero. Miya Hege wi u ra wunen kurəbu kəsu u koo bu nəəri kpa u bu tim wε bu ka ben wasi səme. ⁴ Saa ye səo, wəndia wi u koo wunε sina boko wεre, wiya u koo Fasiti kəsire ko.

Ma gari yi, yi ka sina boko naawa. Ma u yi wura.

⁵ N deema Yuu goo wāa Susi wuu bəkə ge səo. Win yīsira Maadose. U sāawa Yairin bii, Benyameen bweseru səo. Win sikadobara Simei ka Kisi. ⁶ Nebukanəsaawa u Maadose wi yoru mwaama ka win temgibu gabu Yerusalem di ka ben sina boko Yekonia sannu. ⁷ Maadose wi, u win baan tundo turosin bii wəndia goo nəni. Domi win məwəbu ba gu. Bii win yīsira Hadasa wi ba maa mə Esitee. Wəndia wi, kurə burən tiiwa.

⁸ Sanam mε ba wooda ye yara, wəndia dabira ta mənna Susiə. Esitee u wāa be səo. Ma Hege wi u ra sina bokon kurəbu kəsu u ka be kpuro da tən kurəbun wāa yero u bu nəərimə. ⁹ Esitee u Hege wεre ma u ka nùn nənu geu mεera u nùn tim wε

fuu ku mε u koo ka wasi sɔmε ka maa dĩa ni u ko n da di. Ma u nùn wəndia nɔeba yiru kasua sina kpaarun sɔm kowobu sɔɔ. Yen biru, u nùn dii te ta buram bo wẽ tən kurəbun wāa y eru mi. ¹⁰ Adama Esitee kun gerua ma u sāa Yuu. Domi Maadose u nùn ye yinari. ¹¹ Mey Ya Maadosen tii u ra n daamo tən kurə ben wāa yerun kənnəwɔ u ka Esiteen alafia bikia kpa u n maa ka yē ye ba nùn kuammε.

¹² Wəndia be kpuro ba koo wasin burarun tim kowa wɔɔ tia tən kurəbun wāa y eru mi. Suru nɔeba tia sɔɔ, ba koo bu gum mε ba ra soku miru sawa. Suru nɔeba tia ye ya maa tie sɔɔ, kpa bu bu gum turaregum sawa ka maa tim gam wasin burarun sɔ. Yeniban biru, wəndia ben baawure u ko n tɔru mɔ tè sɔɔ u koo yari u da u sina boko Asuresi deema. ¹³ Dəma te yēro u koo yari ben wāa yee ten min di u ka da sina bokon mi, ba ra nùn wẽwa ye u kī. ¹⁴ Wəkuru kpa u da sina bokon mi. Bururu yam sāreru kpa Sasigasi, sina bokon tən kurəbun kɔso u ka nùn da diru garu sɔɔ. Saa ye sɔɔ, kurə wi, u n maa wee sina bokon mi, ma n kun mɔ sina bokon tiwa u nùn sokusia ka win ȳisiru.

¹⁵ Ye n Esitee Abisailin bii wi Maadose u nenua girari u ka da sina bokon mi, u n gāanu ganu bikie ma n kun mɔ ye Hege sina bokon kurəbun kɔso wi, u nùn sɔɔwa u ka da. Be ba ka Esitee yinna kpuro, ba ra ka nùn nənu geu m̄eeriwa. ¹⁶ Asuresin bandun wɔɔ nɔeba yiruse sɔɔ, yen suru wəkuruse wi ba m̄e Tebesi, yera ba ka Esitee da win mi. ¹⁷ Ye ba tura mi, yera sina boko u Esitee kīa n kere kurə be u waare kpuro. Wəndia be kpuro sɔɔ, Esiteewa u ka nənu geu m̄eera. Yen biru, u Esitee sina furə dokea. Ma u nùn kua Fasitin kɔsire. ¹⁸ Ma sina boko u win bwisi

kẽ̄bu ka win sõm kowobu ka win sina asakpəbu t̄ȭ baka dim soka Esiteen sõ. Ma u win tem tõmbu kpuro w̄erabu w̄e d̄oma te. Ma u bu k̄enu bənu kua ka nuku tia.

¹⁹ Sanam m̄e ba maa w̄ondiaba mənna nən yiruse, Maadose u sãa sina kpaarun wirugii turo. ²⁰ Saa ye s̄ō, Esitee kun tii s̄ōsi ma u sãa Yuu. Domi u Maadose m̄em n̄ōwa nge m̄e u ra raa ko sanam m̄e u w̄aa win mi.

Maadose

u sina bokon w̄aaru w̄ora

²¹ S̄õ teeru ye Maadose u win sõmburu m̄ò sina kpaaro, Bigitani ka Teresi be ba sãa sina bokon kõnnən k̄osobu ba ka sina boko m̄oru kua sere ba k̄i bu nùn go. ²² Yera Maadose u gari yi nua. Ma u da u ye Esitee s̄ōwa. Ma Esiteen tii u maa da u sina boko s̄ōwa ka Maadosen ȳisiru. ²³ Yera ba gari yin gem kasu ba deema geema. Ma ba d̄aa n̄ō sem kua ba ka bu s̄oka ba suasia w̄olle. Ma ba gari yi yorua ben tem garin tireru s̄ō sina bokon n̄oni biru.

Hamani ka Maadose ba ñ do

3

¹ Yeniban biru, Asuresi u Hamedatan bii wi u sãa Agagin bweseru w̄olle sua. Ma u nùn kua yiruse win bandu s̄ō. ² Sina kpaarun sõm kowobu kpuro ba ra Hamani kpunewa, domi sina bokowa u yen wooda ye w̄e. Maadose turowa u yina u nùn kpuna. ³ Yera sina bokon sõm kowo be ba tie ba ra nùn bikie bu nee, mban sõna a ku ra ka sina bokon wooda m̄em n̄ōwε. ⁴ T̄ȭ baaterewa ba ra nùn bikie m̄esum. Adama Maadose u ku ra bu wisi. U ra gesi bu wisawa u nee, ne Yuuwa. Yera

ba da ba ye Hamani sɔ̄wa bu ka wa Maadose ù n ko n mò mε u n dɔ̄o. ⁵ Yera Hamanin tii u wa Maadose u yina u nùn kpuna. Ma u mɔ̄ru besira too. ⁶ Mεya ba maa nùn sɔ̄wa ma Maadose u sāawa Yuu. Yera Hamani u bwisika win tii sɔ̄o u nεε, ñ n mεn na, Maadose tɔ̄nan gɔ̄o kun tura sere u Yuuban bweseru kpuro go be ba wāa Asuresin tem mε kpuro sɔ̄o. ⁷ Asuresin bandun wɔ̄o wɔ̄kura yirusen suru gbiikoo wi ba mò Nisāa sə̄ra ba gāanu kɔ̄ ni ba sokumɔ̄ purimu bu ka suru ka win tɔ̄ru wa tè sɔ̄o ba koo Yuuba go. Ma ya suru wɔ̄kura yiruse wi ba mò Adari gɔ̄sa.

Hamani u Yuuban

kpeerasiabun sə̄ru mò

⁸ Hamani u sina boko sɔ̄wa u nεε, yinni, bwe-seru gara wāa tèn tɔ̄mba yarine baama wunen tem mε kpuro sɔ̄o, ba tii mene nεnem, ben komara maa sāawa nεnem. Yen biru ba ku ra wunen woodaba mεm nɔ̄owε. À n bu deri sεε, ya ñ nun arufaani gaa kuammε. ⁹ À n wuran na, a de bu wooda yara kpa bu yore bu tɔ̄n ben bweseru go. Saa ye sɔ̄o, kon sii geesun tɔ̄nnu gooba wunəbu (300) sua n wunen tem sə̄m kowobu wε bu doke wune sina bokon arumani sɔ̄o.

¹⁰ Yera sina boko u win taabu wuna u Hamani Yuuban yibere wi wε. ¹¹ Ma u nεε, a wunen gobi nεnuɔ̄ adama kon nun Yuuba deria kpa a ka bu ko mε a kī.

¹² Suru gbiikoon sɔ̄o wɔ̄kura itase sɔ̄o, ba sina bokon tire yorobu sokusia. Tire yoro be, ba tirenu yorua nge mε Hamani u gerua. Ma ba nu mɔ̄risia sina bokon tem wirugibun mi ka win sina asakpəbun mi ka win tem beri berikan wirugibun

mi ka bweseru baateren wirugiin mi. Ba nu yoruawa ka barum baamere me mu wāa tem me sōo. Ma ba tire ni nōma doke kā sina boko Asuresin yīsiru ka win taabun yīreru. ¹³ Ma ba tēmbu gōra gōra ka tire ni, tem men beri berika kpuro sōo bu ka Yuuba kpuro kpeerasia sōo teeru, aluwaasiba ka durō tēkōnu ka bibu ka tōn kurōbu. Kpa bu ben arumani kpuro kam koosia. Ba koo ye kōwa suru wōkura yirusen sōo wōkura itase sōo, suru wi ba mō Adari. ¹⁴ Bera mi ba tire te wa kpuro, ba koo ten gari garisiwa wooda, kpa bu de tēmbu kpuro ba n yē ba n ka yen sōoru sāa sere tōo te, tu ka tunuma. ¹⁵ Ma sina boko u sōmō be wooda wē ba doona fuuku. Ma ba wooda ye kpara Susiō, wuu bōkō gen mi. Saa yē sōo wuu gen tēmbu ba wāa biti sōo, saa ye sōora sina boko ka Hamani ba sō ba ben tam nōrumō.

Maadose

u Esitee somiru kanamō

4

¹ Ye Maadose u nua ye ya kooramō, yera u win yaberu nenua u karana. Ma u saaki sebuā u torom wisi wirō nuku sankirarun sō. Yen biru, u da wuu suunu sōo, u nuku sankirarun kuuki mō ka dam. ² Ma u da sere sina bokon kōnnōwō, baq me ba ra yine wi u saaki sebuā u da mi. ³ Tem me kpuro sōo, mi Yuuba ba sina bokon wooda yen gari nua, ba ra nuki sankirewa. Kpa bu nōo bōke, ba n weeweenu mō ba n sumō. Ben gabu ba n kpī ba n saaki sebuā, ba n torom wisi wirō nuku sankira ten sō.

⁴ Esiteen sōm kowobu ba na ba nūn ye sōowā. Ma u nanda gem gem. Ma u ka yānu gōra bu Maadose

sebusia kpa u win saaki ye pota. Adama Maadose u yina. ⁵ Yera Esitee u Hataki win səm kowo turo wi sina boko u nùn deria gəra Maadosen mi, u nùn bikia ye n nùn mò. Mban səna u mò me. ⁶ Ma Hataki u seewa u da Maadosen mi, sina bokon kənnəwə. ⁷ Yera Maadose u nùn sə̄wa kpuro ye ya koora, ka gobi yi Hamani u koo doke sina bokon arumani beru yerə bà n Yuuba go ba kpa. ⁸ Ma u maa nùn sina bokon wooda ye ya gerumə bu Yuuba gon tireru wẽ, te ba yara Susiə. Ma u nùn kana u Esitee ye kpuro sõ. Kpa u be da u sina boko suuru kana u ka Yuuban bweseru deri. ⁹ Ma Hataki u da u ye kpuro Esitee sə̄wa. ¹⁰ Yera Esitee u maa nùn gəra Maadose win mi. ¹¹ U nee, sina bokon səm kowobu kpuro ka bwese ni nu wāa tem mini, nu yē ma wi u da sina bokon mi, u kun yēro soka, ba ra yēro gowa nge me wooda ya gerua. Adama sina bokon tii ù n nùn win sina dəki wuragia tii, ba ñ nùn goomə. Wee tẽ, nen sə̄o tēna mi, ye sina boko kun ka man sokure.

¹² Sanam me ba ka Esiteen gari yi Maadose daawa, ¹³ yera Maadose u gəra bu nùn sõ bu nee, u kun tamaa wi turowa u koo kisira Yuuban wahala yen di yèn sõ u wāa sina kpaaro. ¹⁴ U n mari, u ñ win təmbu somi tẽ, ba koo somiru wa gam di, kpa bu faaba wa. Adama wi, ka win tundon yenugibu, ba koo gbiwa. Sərəkudo yen səna ba nùn kua sina bokon kurə. ¹⁵ Yera Esitee u maa gəra Maadosen mi u nee, ¹⁶ u doo u Yuuba kpuro menna be ba wāa Susi mi, kpa bu nəo bəke win sõ, sə̄o sə̄o ita ka wōkuru ita, bu ku dīanu di, bu ku maa nim nə. Wi ka maa win səm kowobu ba koo maa ko mesum. Yen biru, kpa u da sina bokon mi, baa me wooda ya me yina. U n

koo gbin na, kpa u gbi. ¹⁷ Yera Maadose u da u kua kpuro nge me Esitee u nùn sòowa u ko.

Esitee u da sina bokon mi

5

¹ Nœø boku ten sòø itase, yera Esitee u win sina yānu sebuø. Ma u da sina kpaarø. Ye u dua ten sòøwø, u deema sina boko u sòø win sina kitøø u kõnnø meera. ² Sanam me u Esitee wa u yøø win yenu ge sòø, yera u ka nùn nœønu geu meera. Ma u nùn win sina dëka tñi ye ba kua ka wura. Ma Esitee u susi u dëka yen sëru baba. ³ Ma sina boko u nùn bikia u nee, Esitee, mban sanuma a mò. A man sòøwø ye a kñi n nun kua. Na sòøru kpa n ka nun kpuro wë, baa ñ n nœø tem bœun na.

⁴ Ma Esitee u nee, yinni, à n ka man nœønu geu meeran na, na kïwa wunø ka Hamani i na nœø mi. Domi na tñø baka dim sòøru kua mi, been sòø.

⁵ Yera sina boko u gøra bu Hamani sokuma fuuku bu ka da Esiteen mi. Ye Hamani u na, yera be yiru ye kpuro ba da ba tñø baka dim me di. ⁶ Sanam me ba tam nœrumø, yera sina boko u Esitee sòøwø u nee, mba a kñi a man kana. Na sòøru kpa n ka nun kua ye a kñi baa ñ n nœø tem bœun na, kon nun wë.

⁷ Ma Esitee u wisø u nee, yinni, wee ye na kñi a man kua. ⁸ À n ka man nœønu geu meera, ma a sòøru sää a ka man kua ye na kñi, kon maa tñø baka dim sòøru ko sia, kpa i wurama wunø ka Hamani i di. Saa ye sòøra kon nun sòø ye na kñi.

Hamani u kñi u Maadose go

⁹ Yen tñø te, Hamani u yara Esiteen yenun di ka nuku dobu. Adama ye u tura kõnnøwø, u wa

Maadose kun seewe u nùn bεεre wε. Ma u moru besira gem gem. ¹⁰ Adama u tii nenua u da yεnuo. Yera u win bərəba ka win kurə Seresi sokusia. ¹¹ Ma u tii sua gari gerua tən be kpuron wuswaa, win dukia baka ka win bii tən durə dabi te u maran sɔ ka sere girima ye sina boko u nùn doke u ka nùn kua win sina asakpəbu kpuron wirugii. ¹² Yera u nεε, ne turowa Esitee, sina bokon kurə u soka n ka sina boko yɔsiri tɔ̄ baka dim mε u sɔɔru kuan sɔ. Ne turo wiya u maa nεε, n sina boko yɔsirima sia su ka kpam di win mi. ¹³ Adama yeniba kpuro ya n ko n man sāa gāanu nà n Maadose Yuu wi waamɔ u wāa sina kpaa kənnɔ mi.

¹⁴ Yera win bərə be, ka win kurə wi, ba nùn bwisi kā ba nεε, a doo a dāru garu gira tèn gunum mu sāa gɔm soonu weeraakuru kpa a sina boko kana bu Maadose sɔku bu sāarusia mi. Saa ye sɔɔ, kaa kpī a tɔ̄ baka dim mε di ka nuku dobu.

Yera gari yi, yi Hamani dore. Ma u dera ba dāa te sɔɔru kua.

Sina boko

u Maadose wolle sua

6

¹ Yen wɔ̄ku te, sina boko u kpana u dweeyə. Yera u nεε, bu nùn ben tem garin tirenu tama. Tire ni sɔɔra ba ra yore ye n koora kpuro ben tem sɔɔ. Ma ba ka nùn tire ni naawa ba nùn garia. ² Ma ba girari mi sina bokon sɔm kowobu Bigitani ka Teresi ba raa nɔɔ tia kua bu ka sina boko go. Ma Maadose u ye sina boko dəmeyə. ³ Yera sina boko u bikia u nεε, ba sere Maadose wolle sua gari yin sɔ?

Ma səm kowo be, ba wisə ba nəε, aawo, ba ñ nùn gāanu kue.

⁴ Sina boko u bikia u nεε, wara u wāa sina kpaaṛu mi.

N deema saa yera Hamani u duumam sisi u ka sina boko kana u Maadose sāarusia dāa ye u sooru kuan wəllə. ⁵ Yera sina bokon səm kowo be, ba nùn wisə ba nεε, Hamaniwa u wāa mi.

Ma sina boko u nεε, u duuma.

⁶ Yera Hamani u dua. Ma sinə boko u nùn bikia u nεε, aməna kon yēro kua wi na kī n wəlle sua.

Yera Hamani u tii sə̄wa u nεε, wara sina boko u koo maa wəlle sua n kere nε. Ma u wisə u nεε, ⁷ yinni, à n kī a goo wəlle sua, ⁸ a de bu wunen tiin yaberu sua ka wunen tiin duma ye ba sina furə dokeə wirə. ⁹ Kpa a de wunen səm kowo damgii turo u durə wi sina yāa ni sebusia kpa u nùn yəəsia wunen dumān wəllə. Kpa u ka nùn da wuu suunuə u n gerumə u n mò, wee nge me sina boko u ra yēro kue wi u wəlle sua.

¹⁰ Yera sina boko u Hamani sə̄wa u nεε, t̄ε, a seewo a yāa ni ka duma ye sua kpa a Yuu wi kua nge me a gerua mi. Baa yen gāa piibū a ku ra duari. U wāa sina kpaa kənnəwə u səmburu mò mi.

¹¹ Ye Hamani u da u yāa ni suama ka duma ye, yera u nu Maadose sebusia. Ma u nùn yəəsia duma yen wəllə u ka nùn da wuu suunuə u gerumə u mò, wee nge me sina boko u ra yēro kue wi u wəlle sua. ¹² Yen biru, Maadose u gəsira u wura sina kpaa kənnə mi. Ma Hamani u maa doona fuuku win yənuə, u tuke sekurun s̄. ¹³ Ye u tura mi, u ye kpuro win kurə Seresi ka win bərəba saaria. Ma ba nùn bwisi kā ba nεε, Maadose wi, Yuuwa. Ma win

wuswaaora ba nun sekuru doken torua me, a n yε
ma kaa n kaaramowa a n døo.

¹⁴ Sanam me ba gari gerumø ba ñ kpa, yera sina
bokon səmøbu ba tunuma, ma ba yande Hamani
sua ba ka da Esiteen tøo baka dii yero.

Hamanin gøo

7

¹ Yera sina boko ka Hamani ba Esiteen tøo baka
dim me da non yiruse. ² Ye ba dim kpa ba tam
nørumø, yera sina boko u maa Esitee bikia u nee,
mba a kĩ a man kana. Na søoru sãa n ka nun kpuro
kua ye a kĩ. Kon mam nun nen tem bønu wε.

³ Ma Esitee u nee, yinni, à n ka man nonu geu
meeran na, ma n nun wëre, wee ye na nun kanamo.
A ku de bu ne ka nen bweseru go. ⁴ Domi ba sun
dørawa bu ka sun sakiri bu kpeerasia wønwøndu
sariru soø. N n yorun na ba sun kpεe, kon daa nen
nøø mariwa domi ta ñ tura n ka nun baasi.

⁵ Yera sina boko Asuresi u Esitee bikia u nee, wara
u nia yen bweseru kua.

⁶ Esitee u wisa u nee, besen yibere wi u sun noni
søamo, wiya Hamani tøn koso wini.

Yera Hamani u nanda sina boko ka Esiteen
wuswaaø. ⁷ Ma sina boko u seewa u yara ka mørø
u da win sina kpaarun yaaraø. Saa yera Hamani
u tuba ma sina boko u søoru kpawa u ka nùn go.
Yera u Esitee suuru kana u nùn faaba ko. ⁸ Ma u tii
yøsu u wøruma mi Esitee u sø. Saa yera sina boko
u wurama ma u dua mi ba tøo bakaru dimø. Yera
u Hamani bikia u nee, a kĩ a maa Esitee gabawa nen
wuswaaø sina kpaaru mini?

U ka gari yi gere u kpe, yera win səm kowobu ba Hamanin wuswaa bəkua.⁹ Yera səm kowo ben turo wi ba mə Haabona u sina boko səəwa u nee, yinni, Hamanin tii u dāru garu səəru kua tə səə u koo raa Maadose səku u bwē wi u nun gari dəmeya a ka faaba wa mi. Dāa te, ta gire mi, win dirun wuswaa. Ten gunum mu sāawa gəm soonu weeraakuru.

Yera sina boko u wooda wē u nee, bu Hamani səkuo bu bwē dāa te səə.

¹⁰ Ma ba Hamani sua ba ka da ba bwē dāa ten wəllə, te u raa səəru kua Maadosen sō. Saa yera sina bokon məru ya sure.

8

¹ Yen təə te səə, sina boko Asuresi u Hamani Yuuban yibere win dukia kpuro sua u Esitee wē. Ma Esitee u nün səəwa ma Maadose u sāawa win dusi. ² Yera sina boko u Maadose sokusiq ma u win sina taabu sua ge u Hamani mwaari u nün wē. Yen biru, Esitee u Hamanin dukia ye Maadose nəma beria.

Sina boko u wooda yara

Yuuban arufaanin sō

³ Yen biru, Esitee u kpuna sina bokon wuswaa. ka swī ma u nün suuru kana u ka himba kōsa ye yinasia ye Hamani Agagigii u raa yi Yuuban sō. ⁴ Ma sina boko u Esitee win sina dəka tii ye ba kua ka wura. Yera Esitee u seewa u yəra win wuswaa. ⁵ Ma u nün səəwa u nee, yinni, n̄ n nun wəren na, à n ka man nənu geu məeran na, na kī a wooda ye yinasia ye Hamani Agagigii Hamedatan bii wi, u yara u nee, bu Yuuba kpeerasio be ba wāa tem me səə. Kpa a de bu ye kpara. ⁶ Domi na n̄ kpē na n sə kpa na n waamə ba nən bweseru nəni səəmə ba goomə.

⁷ Yera sina boko Asuresi u Esitee ka Maadose wisə u nεε, i swaa dakio i nø. Wee na dera ba Hamani sɔka dãa sɔɔ ba bwẽ yèn sõ u kasu bu Yuuba go. Ma na maa wunε Esitee win dukia kpuro wẽ. ⁸ Yen sõ tẽ, i yoruo ka nen yĩsiru ye ya koo Yuuba arufaanı kua. Kpa i ye ne sina bokon yĩreru koosi. Domi ye ba yorua ka sina bokon yĩsiru ma ba ye win yĩreru koosi, ba ñ maa kpẽ bu ye gɔsia.

⁹ Wɔɔn suru itase wi ba mò Sifãa, win sɔɔ yenda itase sɔɔ, yera ba sina bokon tire yorobu sokusiam, ma Maadose u bu wooda wẽ bu Yuuba tirenu kua ka sina bokon sina asakpəbu ka win tem wirugibu ka sere wirugii be ba wãa bera wunaa teeru ka nɔɔba yiru ye sɔɔ, saa Endin di n ka girari Etiopiø. Ma ba tire ni kua ka Yuuban barum ka sere maa barum me mu wãa tem me kpuro sɔɔ. ¹⁰ Ba nu yorua ka sina bokon yĩsiru, ma ba nu yĩreru koosi ka win taabu. Saa ye sɔɔra sina bokon maasəbu ba seewa ba ka nu da baama. ¹¹ Wee ye tire ni, nu gerumø. Nu nεε, sina boko u Yuuba wooda wẽ u nεε, wuu mi ba gesi wãa kpuro bu mənnø bu ka ben wãaru wɔra kpa bu bwese te ta bu wɔri kpeerasia sere ka ten kurəbu ka bibø. Kpa bu ten dukia gura. ¹² Baawurewa u koo wooda ye mem nɔɔwa Asuresin tem kpuro sɔɔ, suru wɔkura yirusen sɔɔ wɔkura itase sɔɔ. Suru wiya ba mò Adari. Tɔɔ tera ba raa yi bu ka Yuuba go. ¹³ Bera mi tire te, ta gesi tura, ba koo ten gari garisiwã wooda kpa bu de tɔmbu kpuro ba n ye yẽ. Kpa Yuuba ba n sɔɔru sãa bu ka ben yibereba mɔru kɔsia tɔɔ te sɔɔ. ¹⁴ Ye sina boko u win maasəbu wooda ye wẽ yera ba ben dumí yɔɔwa ba da fuuku ma ba yen gari kparø tem me kpuro sɔɔ. Ba maa ye kparø Susiø.

¹⁵ Saa ye səəra Maadose u yara sinə kpaarun di u da wuu səə u sinə yānu sebuə ni nu nəni gaaduragii ka nəni kpiki mə ka yabe bakaru nəni swēegiru ka maa sinə furə wuraguu. Ma wəkinu yiba Susi ye səə taki ka nuku dobun kuukin səə. ¹⁶ Yen dəma te, Yuuba ba nuku dobu mə too, ba kuuki mə, ba yðəkumə. ¹⁷ Bera mi ba gesi wāa kpuro ba ka wooda ye nua, ba nuku dobu kuawa too, ba təə baka dim sokuna. Ma tən dabiu ba tii gəsia Yuu yèn səə ba Yuuba nasie.

Yuuba

ba ben yibereba moru kəsie

9

¹ Suru wəkura yirusen səə wəkura itase ye, ya tura. Təə te səəra sinə bokon wooda ye u raa yi Yuuban səə ya koo səmburu tore. Təə tera Yuuban yibereba ba yñiyə bu Yuuba kamia. Adama n n koore. Yuubara ba nasara sua. ² Asuresin tem kpuro səə, Yuuba ba mennə wuu mi ba wāa kpuro. Ma ba ben yibereba wəri be ba raa nəə tia kua bu ka bu go mi. Goo sari wi u ka tii yina. Domi ba ben berum məwa. ³ Sina bokon tem beri berikan wirugibu ka win sinə asakpəbu ka win tem wirugibu ka win tiin səm kowobu ba ka Yuuba yñra domi ba Maadosen berum mə. ⁴ Maadose wi, u aye bəeregiru mə sinə kpaaru mi. Ma u yñsiru yara tem mə kpuro səə. Ma win dəm mu sosimə mu dəə.

⁵ Yuuba ba ben yibere be kua nge mə ba kī. Ba bu gowa gem gem. ⁶ Susi maro səə, təmbu neera wunəbuwa (500) ba go. ⁷ Ma ba Paasandata ka Dalifoni ka Asipata sakira, ⁸ ka Porata ka Adalia ka Aridata ⁹ ka Paamasita ka Aridai ka Fayesata ¹⁰ ka

sere maa Hamani Yuuban yiberen bibu wəkuru. Adama ba n̄ ben dukia gure.

¹¹ Yen t̄o te, ba sina boko t̄n ben geeru s̄ōwa be ba go Susi maro mi. ¹² Yera sina boko u Esitee s̄ōwa u n̄ee, wee Yuuba ba t̄mbu neera wunəbu (500) go mini ka Hamanin bibu wəkuru. Aməna n̄ ko n̄ s̄āa wuu si su tie s̄āo. T̄e, à n̄ maa gāanu kī a man bikio, kon nun ye kua.

¹³ Ma Esitee u n̄ùn wisá u n̄ee, à n̄ wuran na, a de sia Yuuba bu maa ko Susi mini nge m̄e wooda ye, ya gerua. Kpa bu Hamanin bibu wəku ten gonu bw̄ dāao.

¹⁴ Ma sina boko u wooda w̄ bu maa ko nge m̄e. Ma ba ye kpara Susi. Ma ba Hamanin bibu wəku ten gonu bw̄ dāao. ¹⁵ Yuu be ba wāa Susi maro, ba Adarin s̄ō wəkura nn̄e ye s̄āo m̄enna. Ma ba t̄mbu gooba wunəbu (300) go. Adama ba n̄ ben dukia gure.

¹⁶ Yuu be ba maa wāa tem men beri berikao ba maa m̄enna bu k̄a ben wāaru wəra. Ma ba ben yibereba mw̄era ba go. Adama ba n̄ ben dukia gure. T̄n be ba go mi, ben geera s̄āa n̄orəbun suba wata ka wəkura n̄əbu (75.000). ¹⁷ Yeni ya koorawa suru wi ba m̄ Adarin s̄ō wəkura itase s̄āo. Yen s̄ō wəkura nn̄ese s̄āora ba t̄n goberu deri. Ma ba t̄o bakaru di k̄a nuku dobu. ¹⁸ Adama Yuu be ba wāa Susi maro, ba ben yibereba gowa s̄ō wəkura itase ka s̄ō wəkura nn̄ese s̄āo. S̄ō wəkura n̄əbuse s̄āora ba w̄era. Ma ba t̄o bakaru di k̄a nuku dobu. ¹⁹ Yen s̄ōna Yuu be ba wāa baru kpaan̄ ba ra t̄o bakaru di k̄a nuku dobu Adarin s̄ō wəkura nn̄ese te s̄āo. Kpa bu kēnu m̄orisiana.

*Maadose
u t̄o bakarun t̄ru yi*

²⁰ Yenibān biru, Maadose u gari yi yorua tirenu sāo. Ma u Yuu be ba wāa turuku ka tontondeo tire ni mōrisia Asuresin tem mē kpuro sāo. ²¹ U ben baawure kana ba n da tōo baka te di wōo baagere suru wi ba mō Adarin sōo wōkura nnese ka nōobuse sāo. ²² Kpa bu kēnu mōrisiana. Kpa bu sāarobu kēnu kē. Domi tōo te sōora Yuuba ba ben yibereba kamia ba dera. Suru wi sōora ben nuku sankiranu nu gōsia nuku dobu. Ma ben nōni swāaru ta kua bōri yendu. ²³ Ma Yuuba ba Maadosen gere ye mēm nōowa, ba wura tōo baka te, tu ko wororu.

²⁴ Domi Hamani, Hamedatan bii, Agagigii wi, wi u sāa Yuubān yibere u raa himba kua u Yuuba kpuro go. Yen sōna u guba kō u ka wa tōo te u koo Yuuba nōni sō kpa u bu go. ²⁵ Adama Esitee u da sina bokon mi. Ma sina boko u wooda yara u nēe, ye Hamani u raa himba kua mi, yu wōri win wiru wōllō kpa bu wi ka win bibu bwē dāa wōllō. ²⁶ Yen sōna ba tōo ni soka Purimu ben tētē dumin sō.

Yuuba ba Maadosen tire ten gari mēm nōwa ye ba bu kuaka ye ba wan sō. ²⁷ Ma Yuuba ba tōo ni kua wororu te ba n̄ kpē bu kōsi ben bibun bweseru ka be ba koo ra tii koo Yuun sō. Wōo baagere, sōo yiru ye sāo, ba ko n da tōo bakaru diwa nge mē Maadose u yen wooda yi. ²⁸ Ba ko n da tōo ni yaayewa sere ka baadommaa Isireliban yēnu baagere sāo. Mi Yuuba ba wāa gesi, ba ko n da Purimun tōo baka te diwa sere ka ben bibun bweserō.

²⁹ Esitee, Abisailin bii, ka Maadose ba māa tirenu ganu yorua fuuku bu ka tōo baka ten gari dam sire. ³⁰ Yuuba kpurowa ba tire ni mōrisia mi ba yarinē Asuresin tem beri wunaa teeru ka nōba yiru ye sāo. Alafia ka bōri yendun gariya yi wāa tire ni sāo.

31 Nu bu sõowā ba n da tõo baka te di ten saa sōo nge mε Esitee ka Maadose ba bu sõowā. Ba n da ko mε, sere ka ben bibun bweserõ nge mε ba kua sanam mε ba weewenu kua ba nōo bokua. **32** Nge mεya Esiteen wooda ye, ya ka tõo baka ten dam sire. Ma ba ye yoruā tireru sōo.

Asuresi ka Maadosen gari

10

1 Sina boko Asuresi u tōn be ba wāa win tem kpuro sōo wōo gobi surewa sere ka be ba wāa daarun goorõ. **2** Win yiiko kpuro ka win wōrugorun faagi ka nge mε u ka Maadose wolle sua, ye kpuro ya yoruā Pēesiba ka Mēdiban sinambun kookoosun tireru sōo. **3** Domi Maadose Yuu wi, u kua yiruse Asuresin bandu sōo. Ma win bweseru kpuro ta nūn kīa. U sōmburu kua ten arufaanin sō. Ma u ka tu yina u dera ta wāa alafia sōo.

Bibeli Gusunɔn Gari
The Holy Bible in the Baatonum language of Benin,
also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8